

**ВІДДІЛ ОСВІТИ КРАСНОКУТСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
ПАРХОМІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ КРАСНОКУТСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
БОГОДУХІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**ІНСТРУКЦІЯ № 47
З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ**

с. Пархомівка

ВІДДІЛ ОСВІТИ КРАСНОКУТСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
ПАРХОМІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ КРАСНОКУТСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
БОГОДУХІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ директора

Пархомівського ліцею

від «___» _____ 2026 р. № ___

ІНСТРУКЦІЯ № 47
З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Дана інструкція розроблена відповідно до Закону України «Про охорону праці», Кодексу законів про працю України, Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу, в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 26.12.2017 № 1669 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 23.01.2018 за № 100/31552), Про затвердження Правил безпеки під час проведення навчання з біології в загальноосвітніх навчальних закладах, наказ Міністерства освіти та науки від 15.11.2010 № 1085 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 3 грудня № 1215/18510)

1.2. Враховуючи багатопрофільність курсу біології, на заняттях використовуються технічні засоби навчання (мікроскопи, проектори, цифрові лабораторії тощо), що відповідають Типовим перелікам навчально-наочних посібників та ТЗН, затвердженим Міністерством освіти і науки України.

1.3. Усі інструкції з безпеки життєдіяльності для працюючих у кабінеті біології під час лабораторних занять та екскурсій на природу повинні бути розміщені в кабінеті (лабораторії) біології на видному місці (на «Куточку охорони праці»).

1.4. У кабінеті (лабораторії) біології слід проводити заняття тільки з цього предмета. Використовувати приміщення для іншої мети (проведення уроків з інших предметів, гуртків іншого спрямування тощо) не дозволяється.

1.5. До роботи в кабінеті біології допускаються особи, які мають відповідну фахову освіту, пройшли попередній медичний огляд, спеціальне навчання та інструктаж з охорони праці (вступний та первинний) з реєстрацією у відповідних журналах.

1.6. Вчитель біології несе персональну відповідальність за збереження життя і здоров'я учнів під час освітнього процесу (уроків, перерв, екскурсій), а також за цілісність обладнання, експонатів та дотримання правил зберігання біологічних препаратів.

1.7 У кабінеті біології обов'язково повинна бути аптечка першої допомоги, укомплектована згідно з переліком для кабінетів природничо-математичного циклу, та первинні засоби пожежогасіння (вогнегасник вуглекислотний). Кожен працівник повинен знати місце їх знаходження та правила користування ними.

2. Вимоги до приміщення кабінету (лабораторії) біології та лаборантської

2.1. Загальні вимоги

2.1.1. Приміщення повинні відповідати вимогам ДБН В.2.2-3:2018 «Заклади освіти» та Санітарному регламенту для закладів загальної середньої освіти.

2.1.2. Кабінет доцільно розміщувати на першому поверсі. Вікна мають бути орієнтовані на південь, південний схід або схід.

2.1.3. Площа кабінету — не менше 72 м², лаборантської — не менше 16 м². Висота — 3,3 м. Лаборантська має сполучатися з кабінетом дверима з боку класної дошки та мати окремий вихід у коридор.

2.1.4. У кабінеті та лаборантській встановлюються водопровідні крани та раковини з гідравлічним затвором (сифоном).

2.1.5. Відстань між переднім рядом столів і демонстраційним столом — не менше 0,8 м. Кут розглядання дошки — 30–35°. Відстань останнього місця від дошки — не більше 10 м.

2.1.6. Рослини розміщують на спеціальних підставках (не на підвіконнях, щоб не перекривати світло).

Заборонено утримувати отруйні рослини (олеандр, молочай, дифенбахія тощо). У куточку живої природи заборонено утримувати диких хижаків, хижих птахів та отруйних тварин. Ссавців (кролів, хом'яків) рекомендовано утримувати в окремому приміщенні поза будівлею через специфічний запах.

2.1.7. Температура — 17–21 °С, вологість — 30–60%.

2.1.8. Перебування учнів у кабінеті та лаборантській дозволяється тільки в присутності вчителя.

2.2. Освітлення

2.2.1. Природне: Коефіцієнт природної освітленості (КПО) повинен становити не менше 1,5%. Для сонцезахисту влітку використовують жалюзі.

2.2.2. Штучне: Найменша освітленість робочих поверхонь — 300 лк (для люмінесцентних ламп) або 500 лк (при використанні світлодіодів LED).

2.2.3. Обслуговування: Очищення світильників проводиться не рідше ніж раз на 3 місяці, вікон — 2–3 рази на рік.

Учням заборонено залучатися до очищення ламп та світильників.

2.3. Пожежна безпека

2.3.1. Кабінет має бути забезпечений:

- вогнегасниками (вуглекислотними або порошковими);
- ящиком з піском та совком;
- покривалом з вогнетривкого матеріалу (протипожежне полотно).

2.3.2. Дії при пожежі:

- Повідомити пожежну охорону (тел. 101).
- Вжити заходів для евакуації здобувачів освіти.
- Вимкнути електромережу.
- Електропроводку під напругою гасити тільки піском або вогнетривким покривалом (воду використовувати заборонено до повного знеструмлення).

3. Вимоги безпеки під час проведення занять з біології

3.1. Робота в кабінеті (лабораторії)

- 3.1.1. Усі роботи проводяться з урахуванням вимог біологічної безпеки. Для демонстраційних дослідів використовуються лише електронагрівачі закритого типу.
- 3.1.2. У кабінеті обов'язково наявна аптечка у спеціальній шафі з відповідним маркуванням. Вчитель повинен знати вміст аптечки та вміти надавати першу допомогу.
- 3.2. Робота в куточку живої природи
- 3.2.1. Роботи з догляду за рослинами (підживлення, пересадка) та тваринами виконуються у спецодязі (халати, фартухи) та рукавицях. Спецодяг зберігається в окремій шафі безпосередньо в куточку.
- 3.2.2. Вчитель забезпечує постійний ветеринарний контроль за тваринами для запобігання зоонозним інфекціям (хворобам, що передаються людям).
- 3.2.3. Перед роботою учням роз'яснюють правила контакту з тваринами, щоб уникнути укусів чи подряпин. Особлива увага приділяється агресивності самиць у період догляду за потомством.
- 3.2.4. У разі хвороби тварини її негайно ізолюють та викликають ветеринара.
- 3.3. Робота на навчально-дослідній ділянці
- 3.3.1. Сільськогосподарські знаряддя повинні відповідати віку та зросту учнів (легкі ручки, заокруглені робочі частини лопат). Використовуються лійки місткістю до 4 л.
- 3.3.2. Учні 4–5 класів: до 2 годин (перерва 10 хв кожні 20 хв).
Учні 7–8 класів: до 3–4 годин (перерва 10 хв кожні 30 хв).
- 3.3.3. Учні до 15 років заборонено переносити вантажі носилками чи відрами. Для підлітків 15–17 років діють норми: 12,6 кг для юнаків та 6,3 кг для дівчат.
- 3.3.4. Перед роботою вчитель демонструє правильну робочу позу та прийоми роботи для запобігання перевтомі та травматизму.
- 3.4. Проведення екскурсій
- 3.4.1. Керівник заздалегідь обстежує маршрут на відсутність боліт, хижаків, отруйних рослин чи комах.
- 3.4.2. Проводиться чотириразова перекличка: перед виходом, на місці, перед поверненням та після прибуття. До супроводу бажано залучати батьків (один дорослий на групу).
- 3.4.3. Для перевезень залучаються досвідчені водії (стаж від 3 років). Під час руху заборонено висовуватися з вікон чи вставати з місць.
- 3.4.4. Вивчення флори водойм проводиться лише з берега (входити у воду заборонено). Використовуються сачки з довгими ручками.
- 3.4.5. Учні заборонено пробувати рослини чи ягоди на смак.
У кабінеті має бути стенд з фотографіями місцевих отруйних рослин (блекота, дурман) та грибів (бліда поганка).
Учні повинні бути в закритому взутті та спортивному одязі для захисту від кліщів, змій та механічних пошкоджень.
- 3.4.6. Керівник екскурсії обов'язково має з собою похідну аптечку.

4. Вимоги до зберігання матеріалів та інструментів

4.1. Зберігання хімічних речовин

4.1.1. Усі хімічні речовини повинні зберігатися виключно в лаборантській у спеціальній глухій шафі (із суцільними дверцятами без скла). Умови зберігання мають відповідати правилам безпеки для кабінетів хімії та термінам придатності, визначеним заводом-виготовлювачем.

4.1.2. Тара та маркування:

- Рідкі речовини та розчини зберігають у товстостінних склянках із притертими пробками.
- Тверді речовини — у товстостінних банках із притертими пробками.
- Кожна ємність повинна мати чітку етикетку із назвою речовини.
- Речовини без етикеток використовувати заборонено, вони підлягають негайному знищенню у встановленому порядку.

4.2. Особливості роботи з небезпечними речовинами

4.2.1. У кабінеті біології заборонено зберігати концентровані кислоти та луги в сухому чи чистому вигляді. Для занять дозволяється зберігати лише готові розчини концентрацією не вище 10%.

4.2.2 Спирт етиловий, бензин та інші ЛЗР (легкозаймисті рідини) повинні мати на етикетці попереджувальний напис «ВОГНЕНЕБЕЗПЕЧНО», виконаний червоним кольором.

4.2.3. Забороняється зберігати сильні окислювачі (наприклад, перманганат калію) поруч із горючими речовинами (крохмаль, вугілля, папір), оскільки це може призвести до самозаймання.

4.3. Зберігання обладнання та інструментів

4.3.1. Скляний лабораторний посуд, а також колючі та різальні інструменти (скальпелі, препарувальні голки, ножиці) слід зберігати в закритих шафах із глухими дверцятами.

4.3.2. Мікроскопи та інша оптика повинні зберігатися у футлярах або під спеціальними чохлами в шафах, захищених від пилу та прямих сонячних променів.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

5.1. Після закінчення кожного уроку вчитель зобов'язаний:

- Закінчити заняття у встановлений термін згідно з розкладом та режимом роботи ліцею.
- Пересвідчитися, що всі здобувачі освіти покинули приміщення, забравши особисті речі.
- Вимкнути електроприлади: мікроскопи, проєктор, комп'ютерну техніку та ТЗН, що використовувалися.
- Перевірити стан робочих місць: переконатися у відсутності пошкоджень меблів, залишків лабораторного скла чи біологічних матеріалів.
- У разі виявлення несправностей (поломка розеток, меблів, витік води) негайно повідомити адміністрацію або відповідальну особу за господарчу частину.
- Організувати провітрювання кабінету через фрамуги (дотримуючись норм безпеки щодо їх фіксації).

- У разі чергування — неухильно виконувати обов'язки чергового вчителя, затверджені наказом директора.
- 5.2. Після закінчення останнього уроку вчитель додатково повинен:
- Проконтролювати, щоб лаборант (або вчитель особисто) прибрав усі препарувальні інструменти та препарати у шафи згідно з вимогами розділу 4.
  - Перевірити, чи закриті всі вікна та вимкнене освітлення.
  - Переконатися, що водопровідні крани щільно закриті.
  - Вивести учнів класу до роздягальні, простежити за порядком та пересвідчитися, що вони безпечно покинули межі навчального закладу.
  - Закрити кабінет на ключ і за потреби здати його черговому персоналу.

6. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ТА АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

- 6.1. Види можливих аварійних випадків у кабінеті біології:
- Коротке замикання електропроводки або обладнання (мікроскопи, ТЗН).
  - Займання ізоляції або спиртівки, розлив легкозаймистих рідин.
  - Ураження електричним струмом.
  - Механічне пошкодження скляного посуду (порізи) або розлив хімічних розчинів.
  - Учитель біології повинен негайно відключити електромережу й організувати наступні дії:
  - Надати першу допомогу постраждалому.
  - Сповістити адміністрацію ліцею.
- 6.2. Дії при виникненні пожежі:
- Використати первинні засоби пожежогасіння (вуглекислотний вогнегасник, пісок, протипожежне полотно).
  - При загрозі життю — негайно евакуювати учнів згідно з планом евакуації.
  - Викликати пожежну службу за тел. 101.
  - Вимкнути електромережу та освітлення, зачинити вікна й двері для запобігання поширенню вогню.
  - Електропроводку під напругою гасити піском або вогнетривким покривалом; водою гасити лише знеструмлену мережу.
- 6.3. Надання першої домедичної допомоги:
- Оцінити загальний стан потерпілого та діяти відповідно до характеру пошкодження:
  - Зупинка дихання/серця: Негайно почати штучне дихання та непрямий масаж серця до приїзду швидкої (тел. 103).
  - Ураження струмом: Звільнити потерпілого від дії струму (знеструмити прилад або відтягнути людину, використовуючи ізоляційний матеріал).
  - Поранення (склом, інструментом): Накласти стерильний перев'язувальний матеріал. При сильній кровотечі — застосувати здавлювання судин (тиснуча пов'язка, згинання кінцівки або джгут).

- Переломи та вивихи: Імобілізувати кінцівку за допомогою шини або підручних засобів (картон, палиця). При підозрі на перелом хребта — не рухати потерпілого, чекати фахівців.
- Термічні опіки (вогонь, пара):
- I ступінь (почервоніння): обробити етиловим спиртом.
- II-III ступінь (пухирі, рани): не відкривати пухирі, накрити стерильною пов'язкою, викликати лікаря. Не перев'язувати туго!
- Хімічні опіки: При потраплянні розчинів кислот або лугів на шкіру чи в очі — негайно промити великою кількістю проточної води протягом 10–15 хвилин.

6.4. Алгоритм дій під час сигналу «ПОВІТРЯНА ТРИВОГА»

6.4.1. Початок евакуації: Припинити заняття. Нагадати дітям взяти рюкзаки. Не проводити опитування — негайно вишикувати клас.

6.4.2. Матеріали: Вчитель бере класний журнал та аптечку. Лаборант (за наявності) перевіряє, чи вимкнено електроприлади та воду.

6.4.3. Рух до укриття: Рухатися згідно зі схемою евакуації. Вчитель іде попереду або позаду колони, контролюючи темп. Молодші класи та діти з ООП пропускаються вперед.

6.4.4. В укритті: Перерахувати дітей, доповісти адміністрації про кількість присутніх. Повідомити батьків у чати. Організувати дозвілля для зниження стресу.

6.4.5. Передача дітей: Передавати дітей батькам можна лише особисто під підпис (згідно з протоколом ліцею). Відпускати дитину саму додому під час тривоги суворо заборонено.

Додаток 1

ПЕРЕЛІК МЕДИКАМЕНТІВ, ПЕРЕВ'ЯЗУВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ І ПРИЛАДДЯ ДЛЯ АПТЕЧКИ КАБІНЕТУ БІОЛОГІЇ

№ з/п	Найменування засобів	Кількість
1	Бинт стерильний та нестерильний	по 1 шт.
2	Серветки стерильні	1 уп.
3	Вата гігроскопічна (у банці з притертою пробкою)	50 г
4	Спирт етиловий	30–50 мл
5	Мазь від опіків (на водній основі або з анестезином)	1 уп.
6	Перманганат калію (кристалічний)	15–20 г
7	Розчин йоду спиртовий (5%)	1 фл.
8	Розчин борної кислоти (5%, спиртовий)	1 фл.
9	Розчин оцтової кислоти (2%) — для нейтралізації лугів	100–150 мл
10	Розчин аміаку (10%)	1 фл.
11	Валідол (таблетки)	1 уп.
12	Вазелін борний	1 уп.
13	Розчин перекису водню (3%)	50 мл
14	Активоване вугілля (таблетки)	4 уп.
15	Сульфацил-натрію (30%, у тюбиках-крапельницях)	5 шт.
16	Сода питна (гідрокарбонат натрію) — для нейтралізації кислот	1 пачка

17	Ножиці медичні	1 шт.
18	Пінцет	1 шт.
19	Клей БФ-6 або лейкопластир (набір)	1 фл. / 3 пак.
20	Джгут кровоспинний	1 шт.

Комплектування аптечки й складання інструкції з подання першої медичної допомоги роблять за погодженням з персоналом медпункту навчального закладу.

Відповідальність за наявність медикаментів, перев'язувальних засобів, а також за належний стан аптечки покладається на лаборанта кабінету.

Контроль за станом аптечки здійснює персонал медпункту.

Примітка. Всі вищезазначені медикаменти, перев'язувальні засоби й приладдя повинні бути в аптечці куточка живої природи, якщо він розміщений окремо від кабінету біології, а також в аптечці навчально-дослідної ділянки і теплиці (оранжереї).

Додаток 2

ПЕРЕЛІК МЕДИКАМЕНТІВ ТА ПРИЛАДДЯ ДЛЯ ПОХІДНОЇ АПТЕЧКИ (ДЛЯ ЕКСКУРСІЙ)

№ з/п	Найменування засобів	Кількість
1	Бинт стерильний	2 шт.
2	Індивідуальний перев'язувальний пакет	2 шт.
3	Розчин йоду (3–5%, спиртовий)	1 фл.
4	Розчин аміаку (нашатирний спирт)	1 фл.
5	Розчин перекису водню (3%)	1 фл.
6	Розчин борної кислоти (5%, спиртовий)	1 фл.
7	Валідол (таблетки)	1 уп.
8	Парацетамол (таблетки)	1 уп.
9	Сульфацил натрію (30%, у тюбиках по 1,5 мл)	3 шт.
10	Ножиці медичні	1 шт.
11	Пінцет (зручний для видалення кліщів)	1 шт.
12	Булавки англійські	5 шт.
13	Шина саморобна (щільний картон, 50x5 см)	1 шт.
14	Джгут медичний	1 шт.

**Відповідальна за організацію
роботи з охорони праці**

_____ **Тетяна ФЕДОРЕНКО**

УЗГОДЖЕНО:

**Інженер з охорони праці
групи господарського обслуговування
відділу освіти**

Краснокутської селищної ради _____ **Ірина РВИБОРОДА**

**Юрисконсульт
групи по господарському обслуговуванню
відділу освіти
Краснокутської селищної ради _____Марія СУРГАЙ**

Ознайомлений(на)